

Sytuacja kobiet romskich w Unii Europejskiej

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji kobiet romskich w Unii Europejskiej (2005/2164(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając fakt, że UE oraz jej instytucje wielokrotnie wyrażały obawę, lub nawet najwyższe zaniepokojenie sytuacją Romów w ogóle, a szczególnie kobiet romskich, na przykład w następujących dokumentach i działaniach:
 - rezolucji z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sytuacji Romów w Unii Europejskiej¹,
 - sprawozdaniu Europejskiego Centrum Monitoringu Rasizmu i Ksenofobii zatytułowanym „Kobiety romskie a dostęp do publicznej opieki zdrowotnej – przekraczanie barier”,
 - ważnym i niepokojącym raporcie Komisji na temat sytuacji Romów w rozszerzonej Unii Europejskiej, łącznie z zawartym w nim szczególnym podkreśleniem aspektu płci w sytuacji Romów w Europie²,
 - działaniach wspieranych przez Komisję, np. analizie sytuacji kobiet romskich w hiszpańskich więzieniach przeprowadzonej w ramach programu Daphne,
- uwzględniając fakt, że szereg organów Rady Europy również wyraziło niezadowolenie z powodu sytuacji Romów i kobiet romskich w Europie, a także wezwało decydentów oraz władze ustawodawcze do działań na rzecz poprawy niedopuszczalnej sytuacji Romów oraz kobiet romskich w Europie, w dokumentach takich jak:
 - zalecenie nr 1203/1993 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy dotyczące Romów w Europie, które zwraca między innymi uwagę na ważną rolę edukacji kobiet romskich,
 - zalecenie nr 3 (1998) Europejskiej Komisji Rady Europy przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji dotyczące ogólnej polityki w zakresie walki z rasizmem i nietolerancją wobec Romów/Cyganów, które podkreśla podwójną dyskryminację, z jaką spotykają się kobiety romskie,
 - niedawno opublikowany raport Alvaro Gil-Roblesa, Komisarza ds. praw człowieka Rady Europy w sprawie sytuacji Romów, Sinti i koczowników w Europie w aspekcie praw człowieka (2006),
- uwzględniając wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Instytut ds. Równości Mężczyzn i Kobiet (COM(2005)0081),

¹ Dz.U. C 45 E z 23.2.2006, str. 129.

² Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia i Spraw Społecznych, jednostka D3, 2004.

- uwzględniając plan działań OBWE na rzecz poprawy sytuacji Romów i Sinti na obszarze działań OBWE¹, który podkreśla zasadę pełnego uwzględnienia interesów kobiet romskich we wszystkich sprawach oraz zapewnienia udziału kobiet romskich we wszystkich aspektach życia, a także zasadę współpracy między Romami,
 - uwzględniając Deklarację Pekińską dotyczącą praw kobiet, której art. 32 mówi, że państwa powinny „zintensyfikować działania na rzecz zapewnienia równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i wolności podstawowych przez wszystkie kobiety i dziewczęta, które stają w obliczu wielu przeszkód dla ich uwłasnowolnienia i rozwoju”²,
 - uwzględniając XXVII Zalecenie Ogólne w sprawie dyskryminacji Romów, przyjęte na 57. sesji Komitetu ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej (2000 r.),
 - uwzględniając dokumentację zgromadzoną przez Europejskie Centrum Praw Romów wraz z organizacjami partnerskimi, dostarczoną Komitetowi ONZ ds. Eliminacji Dyskryminacji Kobiet, dotyczącą państw członkowskich oraz krajów przystępujących i kandydujących, a także uwzględniając zalecenia tego komitetu w zakresie sytuacji kobiet romskich i potrzeby przyjęcia pilnych środków na rzecz rozwiązania wielorakich problemów, z jakimi borykają się kobiety romskie w Europie,
 - uwzględniając dyrektywę Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne³,
 - uwzględniając dyrektywę Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustalającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy⁴,
 - uwzględniając art. 45 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia (A6-0148/2006),
- A. mając na uwadze, że w Unii Europejskiej ochrona praw człowieka ma szczególne znaczenie oraz że obecnie kobiety romskie należą do najbardziej zagrożonych grup i jednostek w państwach członkowskich oraz w krajach przystępujących i kandydujących,
- B. mając na uwadze, że istnieją przypuszczenia, iż na skutek tradycji patriarchalnej wiele kobiet - włącznie z kobietami i dziewczętami romskimi - jest pozbawionych pełnej wolności wyboru w sprawach dotyczących najważniejszych w ich życiu decyzji, co uniemożliwia im korzystanie z podstawowych praw człowieka,
- C. mając na uwadze, że organy decyzyjne oraz ustawodawcze UE przyjęły znaczną ilość aktów prawnych oraz opracowały liczne strategie mające na celu stawienie czoła podwójnej dyskryminacji, jaką jest dyskryminacja rasowa i dyskryminacja ze względu na płeć oraz im połączonym skutkom,

¹ PC.DEC/566, 2003.

² Czwarta Światowa Konferencja w sprawie Kobiet, Deklaracja Pekińska i Platforma Działania, 1995.

³ Dz.U. L 180 z 19.7.2000, str. 22.

⁴ Dz.U. L 303 z 2.12.2000, str. 16.

- D. mając na uwadze, że organom decyzyjnym oraz ustawodawczym UE nie udało się jeszcze zapewnić kobietom romskim pełnej i rzeczywistej równości oraz włączenia ich na równych zasadach do społeczeństw europejskich, z pełnym poszanowaniem godności,
- E. mając na uwadze, że kobiety romskie doświadczają dyskryminacji o ekstremalnym natężeniu, w tym dyskryminacji wielokrotnej lub złożonej, której siłę napędową stanowią szeroko rozpowszechnione stereotypy znane jako antycygańskość,
- F. mając na uwadze wyniki sondaży, które pokazują, że średnia długość życia kobiet romskich jest na niektórych obszarach geograficznych krótsza niż w przypadku innych kobiet,
- G. mając na uwadze, że istnieje obszerna dokumentacja wskazująca na fakt, że kobiety romskie są w szczególny sposób wykluczone z systemu opieki zdrowotnej i często posiadają do niego dostęp jedynie w wyjątkowo nagłych wypadkach lub w przypadku porodu,
- H. mając na uwadze, że w ostatnich latach kobiety romskie były ofiarami skrajnych naruszeń praw człowieka w Europie, a w szczególności ataków na ich integralność fizyczną, łącznie z przymusową sterylizacją; mając na uwadze, że choć niektóre państwa członkowskie zadośćuczyniły tym naruszeniom, inne nadal muszą to uczynić,
- I. mając na uwadze, że różnice w poziomie edukacji między kobietami romskimi a pozostałymi kobietami są niedopuszczalnie duże¹; mając na uwadze, że bardzo wiele dziewcząt romskich nie kończy nawet edukacji na poziomie podstawowym²,
- J. mając na uwadze, że segregacja rasowa w szkołach oraz uprzedzenia ze strony nauczycieli i administratorów przyczyniają się do niskiego poziomu oczekiwań rodziców romskich, szczególnie wobec swoich córek,
- K. mając na uwadze, że stopa bezrobocia wśród dorosłych kobiet romskich jest w wielu miejscach wielokrotnie wyższa niż w przypadku innych dorosłych kobiet,
- L. mając na uwadze, że istotny odsetek kobiet romskich w całej Europie mieszka obecnie w warunkach zagrażających ich zdrowiu, a także mając na uwadze, że w wielu miejscach kobiety romskie żyją w ciągłym zagrożeniu przymusowym przesiedleniem,
- M. mając na uwadze, że kobiety romskie należą często do ofiar handlu ludźmi w Europie,
- N. mając na uwadze, że w ostatnim czasie wszczęto postępowanie przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka przeciwko Misji Tymczasowej Administracji Organizacji

¹ Według raportów, w Rumunii 3% kobiet romskich ukończyło szkołę średnią, w porównaniu do 63% kobiet w ogóle (Open Society Institute, badania dotyczące wybranych programów edukacyjnych dla Romów w Europie Środkowej i Wschodniej, 2002 r.).

² Raport „Unikanie pułapki zależności - Romowie w Europie Środkowej i Wschodniej”, UNDP, Bratysława 2002.

Narodów Zjednoczonych w Kosowie (UNMIK), której zarzucono poważne skrzywdzenie wielu osób, w tym kobiet i dziewcząt romskich¹,

1. z zadowoleniem przyjmuje propozycję utworzenia Europejskiego Instytutu ds. Równości Mężczyzn i Kobiet i wzywa ten instytut do wnikliwej analizy sytuacji kobiet dotkniętych wieloraką dyskryminacją, w tym kobiet romskich;
2. wzywa władze wszystkich krajów Unii Europejskiej do niezwłocznego zbadania zarzutów dotyczących skrajnych naruszeń praw człowieka w stosunku do kobiet romskich, do szybkiego ukarania sprawców oraz do zapewnienia ofiarom odpowiedniego odszkodowania, a także w tym kontekście wzywa państwa członkowskie do priorytetowego potraktowania środków mających na celu zapewnienie lepszej ochrony zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego kobiet, zapobieganie bezprawnej przymusowej sterylizacji oraz wspieranie planowania rodziny, alternatywnych rozwiązań zastępujących przedwczesne małżeństwa oraz edukację seksualną, do przyjęcia środków proaktywnych w celu wyeliminowania segregacji rasowej na oddziałach położniczych, do zapewnienia opracowania programów mających na celu pomoc romskim ofiarom przemocy w rodzinie, do zachowania szczególnej czujności w odniesieniu do handlu kobietami romskimi, a także wzywa Komisję do wspierania inicjatyw rządowych i społecznych mających na celu rozwiązanie tych problemów, zabezpieczając jednocześnie podstawowe prawa człowieka osób dotkniętych tymi problemami;
3. wzywa państwa członkowskie do kontroli wdrożenia wszystkich polityk w celu zagwarantowania uczestnictwa kobiet romskich w przygotowaniu, planowaniu oraz realizacji tych założeń;
4. wzywa państwa członkowskie do przyjęcia w ramach otwartej metody koordynacji minimalnych norm dla przyjęcia szeregu środków na rzecz zapewnienia równego dostępu kobiet i dziewcząt na równych prawach do wysokiej jakości edukacji dla wszystkich, w tym do przyjęcia prawa pozytywnego nakładającego wymóg desegregacji szkół oraz określenia szczegółowych założeń planów mających na celu likwidację sytuacji, w której edukacja dzieci romskich odbywa się oddzielnie i jest niskiej jakości;
5. nalega na obowiązkową naukę czytania i pisania dla dzieci romskich, co musi się stać priorytetem dla szkół, w których uczą się te dzieci;
6. wzywa państwa członkowskie do poprawienia warunków mieszkaniowych Romów poprzez zawarcie w przepisach krajowych prawa do odpowiednich warunków mieszkaniowych, do likwidacji obecnej luki w prawie krajowym, polegającej na braku ochrony osób przed przymusowym przesiedleniem, do przyjęcia, w porozumieniu z przedstawicielami zainteresowanych społeczności, kompleksowych planów finansowania poprawy warunków życiowych i mieszkaniowych w rejonach o dużej populacji Romów oraz do nakazania władzom lokalnym natychmiastowego zapewnienia wystarczającej ilości wody pitnej, a także prądu, wywozu śmieci, transportu publicznego oraz dróg;
7. wzywa państwa członkowskie do wspierania zróżnicowania społecznego na osiedlach mieszkaniowych;

¹ Patrz informacja prasowa Europejskiego Centrum Praw Romów pt.: „Ofiary zatrucia w Kosowie wnoszą skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”, 20 lutego 2006 r., na stronie www.errc.org.

8. wzywa państwa członkowskie do udostępnienia osiedli dla nieprowadzących osiadłego trybu życia Romów, co zapewni im wystarczającą wygodę i poziom higieny;
9. zwraca się o odpowiednie przeniesienie, w szczególności romskich kobiet uchodźców w silnie skażonym ołowiem rejonie Kosowskiej Mitrowicy do bezpieczniejszych osiedli; zwraca uwagę na tymczasową i świeżo odremontowaną siedzibę francuskich sił KFOR w obozie Osterode, która mogłaby posłużyć jako tymczasowe rozwiązanie sytuacji; wzywa Radę, Komisję i państwa członkowskie do udostępnienia odpowiednich środków finansowych w celu przeniesienia uchodźców do ich miejsca pochodzenia; podkreśla potrzebę egzekwowania praw człowieka przy jednoczesnym kontynuowaniu procesu stabilizacji i stowarzyszenia;
10. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim kobietom romskim dostępu do podstawowej i prewencyjnej opieki zdrowotnej, a także pomocy lekarskiej w razie nagłych wypadków, do opracowania i wdrożenia polityki mającej na celu zapewnienie nawet najbardziej wykluczonym społecznościom pełnego dostępu do systemu opieki zdrowotnej, a także do wprowadzenia szkoleń dla pracowników służby zdrowia w celu wyeliminowania uprzedzeń;
11. wzywa rządy do zagwarantowania, aby równe traktowanie oraz równość szans stały się integralną częścią polityki zatrudnienia i integracji społecznej, do zajęcia się kwestią bardzo wysokiej stopy bezrobocia wśród kobiet romskich, a w szczególności do poruszenia kwestii przeszkód związanych z bezpośrednią dyskryminacją w procedurach przyjmowania do pracy;
12. wzywa do przyjęcia koncepcji „pozytywnych zobowiązań”, zgodnie z którą jednostki państwowe i niepaństwowe zobowiązane są przez prawo do zapewnienia, aby kobiety romskie reprezentowane były w sposób proporcjonalny do ich liczby w danej społeczności lokalnej;
13. wzywa rządy do przeprowadzenia analizy utrudnień przy samozatrudnieniu kobiet romskich oraz do stworzenia programów mających na celu umożliwienie kobietom romskim prowadzącym własną działalność gospodarczą łatwo dostępnej, szybkiej i niedrożej rejestracji, do stworzenia możliwości uzyskania kredytów, w tym mikrokredytów, na finansowanie działalności przez kobiety romskie, a także wzywa Komisję do wspierania tych działań poprzez odpowiednie mechanizmy finansowania;
14. zaleca, aby państwa członkowskie i Komisja wspierały modele przedsiębiorczości społecznej, w szczególności w odniesieniu do kobiet romskich;
15. wzywa Komisję i Parlament, w kontekście różnych funduszy, do potraktowania poprawy możliwości działania i uwłasnowolnienia kobiet oraz organizacji romskich w zakresie edukacji, zatrudnienia, przywództwa oraz uczestnictwa w życiu politycznym jako celu horyzontalnego;
16. wzywa Komisję do wspierania, poprzez liczne odpowiednie mechanizmy finansowe, działań skierowanych szczególnie do kobiet romskich oraz do kontroli zasad przyznawania środków finansowych w taki sposób, aby szczególnie uwzględnić włączenie kobiet romskich, a także wzywa państwa członkowskie do stosowania podobnych praktyk na poziomie instytucji krajowych, regionalnych i lokalnych;

17. zaleca, aby Komisja wszczęła postępowanie sądowe i w końcu wprowadziła odstrasżające kary finansowe dla wszystkich państw członkowskich, które nie dokonały jeszcze transpozycji dyrektyw w sprawie zakazu dyskryminacji¹ do prawa krajowego lub nie wprowadziły ich w pełni w życie w odniesieniu do kobiet romskich, oraz aby monitorowała wykonywanie orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w sprawach o naruszenie prawa wspólnotowego;
18. wzywa instytucje UE do potraktowania sytuacji kobiet romskich w krajach kandydujących, włącznie z ich sytuacją w tych krajach kandydujących, których kwestie Romów tradycyjnie i bezpośrednio nie dotyczą, jako kluczowego kryterium w ocenie ich gotowości do przystąpienia do Unii Europejskiej;
19. zaleca, aby państwa członkowskie w pełni wykorzystały procesy dotyczące stosowanej polityki, takie jak otwarta metoda koordynacji, w celu opracowania i wdrożenia polityki zapewniającej pełną równość kobiet romskich w praktyce;
20. wzywa instytucje UE do przejścia wiodącej roli w zachęcaniu rządów do gromadzenia i publikowania danych dotyczących sytuacji mężczyzn i kobiet romskich w podziale na płeć i pochodzenie etniczne w celu określenia postępu w dziedzinie edukacji, warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, opieki zdrowotnej i w innych sektorach; uważa, że UE powinna wezwać rządy do uświadomienia w większym stopniu pracownikom administracji państwowej oraz opinii publicznej faktu, że dane dotyczące pochodzenia etnicznego mogą być gromadzone bez ryzyka identyfikacji poszczególnych osób i że powinna zachęcić rządy do wykorzystywania wszelkich dostępnych bezpiecznych i innowacyjnych metodologii;
21. przypomina, że podejście horyzontalne umożliwi udzielanie co roku wsparcia dla organizacji dorocznego forum kobiet romskich mieszkających w Unii Europejskiej;
22. wzywa Europejskie Centrum Monitoringu Rasizmu i Ksenofobii do przeprowadzenia serii badań nad rolą mediów w podsycaniu niechęci wobec Romów, a w szczególności w rozpowszechnianiu krzywdzącego stereotypu kobiet romskich;
23. pilnie wzywa do szerokiej konsultacji z kobietami romskimi przy tworzeniu każdego programu oraz projektu podejmowanego przez instytucje UE lub państwa członkowskie, które mogą mieć wpływ na te kobiety, oraz do podjęcia z myślą o nich konstruktywnych działań;
24. zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz rządów i parlamentom państw członkowskich, a także państw przystępujących i kandydujących.

¹ Łącznie z dyrektywami przyjętymi na podstawie art. 13 TWE w wersji zmienionej przez Traktat z Amsterdamu, a także związanymi z nimi dyrektywami określającymi zakres i wymiar zakazu dyskryminacji kobiet na mocy prawa UE.